

Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi

<http://kutuphane.uludag.edu.tr/Univder/uufader.htm>

Uygulama Öğretmenlerinin Öğretmenlik Uygulaması Dersine Yönelik Tutum Ölçeği Geliştirilmesi

Ceren ÇEVİK¹, Kazım ALAT²

¹Bayburt Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü

²Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü
cerencevik@bayburt.edu.tr, kazim.alat@omu.edu.tr

ÖZET

Bu çalışma, ilköğretim okullarında görev yapan uygulama öğretmenlerinin Öğretmenlik Uygulaması dersine yönelik tutumlarını ölçmek üzere kullanılacak geçerli ve güvenilir bir araç geliştirmek amacıyla yapılmıştır. 59 maddeden oluşan ölçeğin taslak formu Bayburt il merkezinde bulunan ilköğretim okullarında görev yapan 334 öğretmene uygulanmıştır. Elde edilen veriler üzerinden ölçeğin geçerliğine ilişkin bilgi elde edebilmek için döndürülmüş temel bileşenler analizi kullanılmıştır. Bu analiz sonucunda 27 maddeden oluşan ölçeğin beş faktörlü bir yapıya sahip olduğu bulunmuştur. Bunlar araştırmacılar tarafından öğretmenlik uygulaması dersine yönelik isteklilik, iletişim, değerlendirme, mesleki yeterlilik ve gereklilik (gerekli görme) olarak adlandırılmıştır. Madde geçerliğine kanıt olarak madde test korelasyonları ve alt-üst grup ortalamaları farkına dayalı madde analizi hesaplanmıştır. Madde test korelasyonlarının 0,35 ile 0,79 arasında değiştiği saptanmıştır. Ayrıca ölçeğin güvenilirliğine kanıt sağlamak amacıyla Cronbach alpha iç tutarlılık katsayıları ve 0,86 olarak bulunmuştur.

Anahtar Sözcükler: Uygulama Öğretmeni, Öğretmenlik Uygulaması, Tutum Ölçeği.

Developing a Practice Teaching Course Attitude Scale for Supervising Teachers'

ABSTRACT

The purpose of this study is to develop a valid and reliable scale for assessing attitudes towards practice teaching course for supervising teachers who work in primary schools. The proposed scale composed of 59 items which were administered to 334 teachers who work in primary schools in the centre of Bayburt province. The principal component analysis with varimax rotation was used to obtain evidence for validity of the scale. Principal component analysis produced a five-factor solution which consisted of 27 items. Five factors were named as follows: a) willingness, b) communication, c) evaluation, d) professional competence and e) necessity. Evidence for validity of the item, item test correlation of the scale and item analysis of the mean differences between upper and lower groups were computed. It was observed that item-test correlation of the scale changed between 0,35-0,79. In addition, Cronbach's alpha internal consistency coefficient (0.86) was computed to assess the reliability of the scale.

Key Words: Supervising Teachers, Practice Teaching, Attitude Scales.

GİRİŞ

Günümüzde nitelikli uygulama öğretmenlerinin seçimi ve aday öğretmenlerin nitelikli öğretmenlerin sınıflarına gönderilmesi; görev ve sorumluluklarını doğru algılayan ve kendisinden aynı zamanda bir model olarak beklenenlerin farkında olan uygulama öğretmenleri ile iletişim halinde bulundurulması; öğretmen adaylarının meslekî gelişimlerine olumlu katkılarda bulunacaktır. Uygulama öğretmenliği becerilerini sergileyemeyen öğretmenlerle etkileşimde bulunan öğretmen adaylarının ise meslekî anlamda birtakım sorunlarla karşılaşması kaçınılmazdır. Uygulama öğretmenlerinin sorumluluklarını iyi bir şekilde yerine getirmeleri ile yeterli bilgi ve donanımına sahip olmaları arasında yakın bir ilişki bulunmaktadır. Öğretmenler sorumluluklarının farkında olabilir ancak sorumlulukların yerine getirilmesinde yeterli bireysel ve akademik donanımına sahip olmayabilir ya da bu görevin yerine getirilmesine dönük olumlu tutuma sahip olmayabilir. Bu durum hizmet öncesinde öğretmen adaylarına meslekî gelişimleri hususunda yeterli katkıda bulunabilmelerini olumsuz olarak etkileyebilir (Ayas ve diğerleri, 2006; Baştürk ve Kızılkaya, 2003; Kiraz, 2003; Kiraz, 2002). Ayrıca öğretmen adaylarının sadece öğrenen konumunda olmadığı, aynı zamanda uygulama öğretmenlerinin hizmet içi gelişimlerine önemli katkılar sağladıkları belirlenmiştir (Kiraz, 2001).

Öğretmen adaylarının lisans eğitimlerinin üç dönemi boyunca uygulama yapmaya harcadığı ve uygulama öğretmenleri ile devamlı etkileşimde olduğu göz önünde bulundurulduğunda, öğretmen adayının bu etkileşimden azamî olarak yararlanması, dolayısıyla uygulama öğretmenlerinin doğru olarak seçilmesinin ve aday öğretmenlerin nitelikli öğretmenlerin sınıflarına gönderilmesinin önemli bir konu olduğu açıktır (Kiraz, 2003; Manafo, 2000).

Okul Deneyimi dersiyle öğretmenlik mesleğinin özelliklerini ve mesleğini yürüteceği kurumu çeşitli yönleriyle tanıyan öğretmen adayının aynı zamanda öğretmenlik mesleğinin kimi özelliklerini yerinde gözlemesi ve öğreticilikle ilgili uygulamaları gerçekleştirerek mesleğe uyum sağlaması beklenmektedir. Öğretmen adayının Öğretmenlik Uygulaması dersiyle de, Okul Deneyimi derslerinde edindiği deneyimlerini kullanarak öğretmenlik mesleğini gerçek bir öğretmen olarak yürütmesi istenmektedir. Öğretmenlik Uygulaması dersi, öğretmen adayının öğretmenlik mesleği yeterliklerine sahip olup olmadığı konusunda karar verme bakımından da kritik bir konumda bulunmaktadır (Sağ, 2008).

Öğretmenlik Uygulaması dersinin amaçları (Yükseköğretim Kurulu, 1998, s. 28): Uygulama okulunda değişik sınıflarda öğretmenlik yaparak öğretmen yeterliklerini geliştirebilme, kendi alanının ders programını anlayabilme, ders kitaplarını değerlendirebilme, ölçme ve değerlendirme yapabilme, öğretmenlik uygulaması sırasında kazanmış olduğu deneyimleri arkadaşları ve uygulama öğretim elemanı ile paylaşarak kendisini bu yönde geliştirebilme şeklindedir (Katrancı, 2008; Sağ, 2008).

Öğretmen adayını değerlendirme görevi, uygulama öğretim elemanı ile uygulama öğretmenin ortak sorumluluğuna verilmiştir. Değerlendirme sürecinde, uygulama öğretim elemanı ve uygulama öğretmeni öğretmen adayının çalışmalarını sınıf ortamında gözlemlerler. Gözlem verilerini, öğretmen adayına verilip kendisiyle ilgili yapılan eleştirileri görmesini sağlayan Gözlem Formuna kaydederler. Öğretmen adayının başarısının büyük bir bölümünü, öğretmen adayının öğretmenlik mesleği becerilerini hangi düzeyde gerçekleştirdiğini gösteren ve gözlem formu verilerine dayalı olarak doldurulan Öğretmenlik Uygulaması Değerlendirme Formu sonuçları oluşturmaktadır. Diğer bir bölümünü ise, öğretmen adayının uygulama süresince düzenlemiş olduğu Öğretmenlik Uygulaması Dosyası oluşturmaktadır. Öğretmen adayı, dosyasında çalışma planına, anlatacağı derslerle ilgili ayrıntılı hazırlık ve uygulama öğretmeni/uygulama öğretim elemanı tarafından doldurulan değerlendirme formlarına, uygulamada yararlandığı öğretim materyallerine (çalışma yaprakları, asetatlar vb.),

uygulama sürecinde yaptığı sınav ve cevap anahtarı örneklerine, okul aile birliği ve veli toplantı tutanaklarına ilişkin bilgilere yer verir (Ayas ve diğerleri, 2006; Baştürk ve Kızılkaya, 2003; Yükseköğretim Kurulu, 1998).

Hizmet öncesi öğretmen eğitimi programları okul uygulama çalışmalarında öğretmen adaylarına mesleki bakımdan yardımcı olmak üzere görevlendirilen öğretmenler, uygulama öğretmeni olarak adlandırılmıştır (Yükseköğretim Kurulu, 1998, s. 6). Uygulama öğretmeni, öğretmen adayına öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği bilgileri, tutumları ve becerileri kazanması sürecinde ona destek, rehberlik ve danışmanlık hizmetleri sunmak üzere görevlendirilmiştir (Yükseköğretim Kurulu, 1998, s. 6).

Okul uygulama çalışmalarının etkili biçimde gerçekleştirilmesinde en önemli görev, “uygulama öğretmeni” olarak tanımlanan öğretmenlere düşmektedir (Evertson ve Smithey, 2000; Giebelhaus ve Bowman, 2002). Okul ortamında öğretmen adaylarının mesleki bakımdan gelişmelerini sağlamada öğretmen adaylarıyla daha uzun zaman birlikte olmalarından ve onlarla doğrudan etkileşim içerisinde bulunmalarından dolayı uygulama öğretmenlerinin öteki görevlilere göre daha önemli bir işleve sahip oldukları düşünülmektedir. Ayrıca, uygulama öğretmenlerinin ve öğretmen adayından sorumlu olan üniversite öğretim elemanının, sürekli iletişim içerisinde bulunması gerektiği, öğretmen adaylarına sosyal destek sağlanması gerektiği, uygulama öğretmenlerinin sınıf disiplini konusunda öğretmen adaylarına rehberlik yapması gerektiğini belirtilmektedir (Hsu, 2005).

Öğretmen adayları Gündüz ve Sunay (2007)’ın yapmış olduğu çalışmada; uygulama öğretmenlerinin rehberlik yapması, uygulama dersleri ile ilgili dönüt sağlaması, öğretim elemanı ile işbirliği içerisinde bulunması, uygulama dersleri sırasında sınıfı uzun süre terk etmesi, ders dışı etkinliklerde rehberlik yapması konularında kararsız kalmışlardır. Ayrıca öğretmen adayları; uygulama öğretmenlerinin gerekli araç-gereç ve materyal sağlaması, öğretmen adaylarının mesleki gelişimlerine katkıda bulunması konularına katıldıklarını belirtmişlerdir. Bu durum öğretmen adayının hevesli bir şekilde uygulama okulunda görev almasına engel olmakla birlikte mesleğe olan tutumunu olumsuz yönde etkileyebilir.

Tutumların, düşünce ve davranışlara temel oluşturduğu, düşünce ve davranışları yönlendirdiği dikkate alındığında, bireyin başarıya yönlendirilmesinde olumlu tutum geliştirmenin gerekliliği göz önünde bulundurulduğunda, öğretmenlik uygulaması dersi için özellikle uygulama öğretmenlerinin aday öğretmenlere kazandıracığı yeterlikler ve tecrübelerin temelini bu derse yönelik tutumlarından geçtiği söylenebilir (Canakay, 2006).

Bu nedenle bu çalışmada, uygulama öğretmenlerinin öğretmenlik uygulaması dersine yönelik tutumlarını ölçmek amacıyla kullanılması için bir ölçek geliştirilmesi amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Araştırma 2011-2012 öğretim yılında, Bayburt ilinde bulunan ve 18 ilköğretim okulunda görev yapan 334 öğretmen üzerinde yürütülmüştür. Ücretli olarak çalışan sınıf öğretmenleri, uygulama öğretmenliği hakkında henüz yeterli deneyime ve bilgiye sahip olamayacakları düşüncesiyle uygulama kapsamına alınmamıştır. Ayrıca ölçeklerden 16 tanesi geri dönmemiş ve 14 tanesi de yeterince doldurulmadığı, çoğunlukla boş bırakıldığı görüldüğü, için çalışmaya dahil edilmemiştir. Örneklemimizde yer alan öğretmenlerin cinsiyet, hizmet yılı ve branşlarına göre dağılımı Tablo 1’de verilmektedir.

Tablo 1 incelendiğinde, örnekleme yer alan öğretmenlerin branşlarına göre dağılımının birbirinden farklı olduğu ve özellikle sınıf öğretmenlerinin çoğunlukta (%37,5) olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin %44,4’ünü kadın, %55,6’sının ise erkek olduğu görülmektedir. Bu durum örnekleme yer alan öğretmenlerin çoğunlukla erkeklerden oluştuğunu göstermektedir. Öğretmenlerin büyük bir bölümü il merkezinde görev yapmakta olup (%51,3), hizmet sürelerinin 1 ile 10 yıl arasında (%58,5) yoğunlaşmaktadır. Ortalama hizmet süresi 9 yıldır (SS=8,97).

Tablo 1: Öğretmenlerin Cinsiyet, Öğrenim Durumu, Branş, Hizmet Yılı ve Görev Yapılan Okulun Yeri Göre Dağılımları.

Özellikler	Sayı	Yüzde (%)
Cinsiyet		
Kadın	135	44,4
Erkek	169	55,6
Öğrenim Durumu		
Eğitim Fakültesi	224	73,7
Eğitim Enstitüsü	19	6,4
Öğretmen Okulu	2	0,7
Fen-Edebiyat Fakültesi	25	8,3
2+2 Lisans Tamamlama	15	4,9
Diğer	18	6,0
Branş		
Sınıf Öğretmenliği	114	37,5
Fen Bilgisi Öğretmenliği	23	7,6
Türkçe Öğretmenliği	27	8,9
Matematik Öğretmenliği	25	8,2
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	21	6,9
İngilizce Öğretmenliği	18	5,9
Diğer	76	25,0
Hizmet Yılı		
1-5	101	33,2
6-10	77	25,3
11-15	52	17,2
16-20	27	8,9
21-25	21	6,9
26-30	11	3,6
31-35	12	3,9
36-40	3	1,0
Görev Yapılan Okulun Yeri		
İl merkezi	156	51,3
İlçe merkezi	90	29,6
Belde	27	8,9
Köy	31	10,2

Uygulama Öğretmenlerinin Öğretmenlik Uygulaması Dersine Yönelik Tutum Ölçeği, uygulama öğretmenlerinin öğretmenlik uygulaması dersine ilişkin tutumlarını belirlemek amacıyla uygulanmıştır. 59 maddeden oluşan ölçeğin geliştirilme aşaması kısaca aşağıda yer almıştır.

Ölçek maddelerinin oluşturulabilmesi için önce alan yazında yer alan kaynaklar ve yapılan araştırmalar incelenmiştir. Maddelerin diğer bölümü ise, uygulama öğretmenlerinden elde edilen bilgilerden oluşturulmuştur. On uygulama öğretmenine kapalı ve açık uçlu olmak üzere 15 sorudan oluşan bir anket uygulanmıştır. Bu anketlerdeki görüş ve önerilerin yer alma sıklıkları belirlenerek ölçek maddesi haline dönüştürülmüştür. Yine, bölüm uygulama koordinatörü ile sınıf öğretmenliği

ve fen bilgisi öğretmenliği anabilim dalı dördüncü sınıf öğrencilerinin görüşleri doğrultusunda bazı maddeler oluşturulmuştur.

Öğretmenlik Uygulaması dersine yönelik tutumlara ilişkin olası tüm ifadeler listelenmiş, benzer görülenler gruplanmış ve buna dayalı olarak ölçeğin alt boyutları belirlenerek 59 maddeden oluşan taslak form oluşturulmuştur. Bu form, Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlköğretim Bölümü ve Bayburt Üniversitesi İlköğretim Bölümü öğretim elemanları ile birlikte incelenmiş ve uzman yargısına göre yeniden yapılandırılmıştır. Böylece, maddelerin anlaşılabilirlik ve doğruluk düzeyleri artırılmıştır. Ölçeğin kapsam geçerliliğini sağlamak amacıyla, sekiz uzmanın görüşüne başvurulmuştur.

Ölçek ilgili alanyazın taranarak aynı zamanda maddelerin tutumun bilişsel, duyuşsal ve psikomotor bileşenleri dikkate alınarak (Tavşancıl, 2010) ve alan uzmanı öğretmen, 1 dil uzmanı ve 2 ölçme değerlendirme uzmanının görüşleri doğrultusunda düzenlenerek araştırmacılar tarafından 59 maddeden oluşan taslak ölçek hazırlanmıştır. Bu maddelerin 31'i olumlu, 28'i olumsuz cümleden oluşmaktadır.

Ölçekteki olumlu maddeler için hiç katılmıyorum (=1)'dan tamamen katılıyorum (=5)'a şeklinde; olumsuz maddeler için ise tamamen katılıyorum (=1)'dan hiç katılmıyorum (=5)'a şeklinde puanlanarak derecelendirilmiştir. Olumlu ve olumsuz maddelerin ölçekte hemen hemen eşit bir oranda dağılım göstermesine dikkat edilmiştir. Taslak ölçek, yönerge ve yanıtlama biçimi uygulayıcılara açık bir şekilde sunulacak şekilde oluşturulmuştur.

Uygulama Öğretmeni Öğretmenlik Uygulaması Dersine Yönelik Tutum Ölçeği başlangıçta 62 maddeden oluşmuş, ancak ilgili uzman öğretim üyelerinin görüşleri ve çeşitli branşlardan 8 öğretmenin önerileri doğrultusunda hem maddelerin kapsam geçerliği hem de ifade edilişlerindeki eksikliklerin kontrolü açısından, uygun bulunmayan 3 madde çıkarılmıştır. Maddeler rastgele sıralanarak, hazırlanan ölçek taslağının ön deneme uygulaması Bayburt ilinde görev yapan 80 öğretmen üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Ön deneme uygulamasıyla taslak ölçek çalışma grubuna uygulanmadan önce maddelerin öğretmenler tarafından doğru anlaşılıp anlaşılmadığı belirlenmeye çalışılmıştır. Ön deneme uygulaması sonucunda anlaşılmayan veya yanlış anlaşılmalara sebep olabilecek madde bulunmamıştır. Yapılan ön deneme sonucunda taslak ölçeğin çalışma grubuna uygulanabilir bir nitelikte olduğu kanısına varılmıştır.

Araştırmaya 2011-2012 öğretim yılında, Bayburt ilinde bulunan ve 18 ilköğretim okulunda görev yapan 334 öğretmen katılmıştır. Geliştirilen

“Uygulama Öğretmenlerinin Öğretmenlik Uygulaması Dersine Yönelik Tutum Ölçeği” ilgili okullarda uygulanmıştır. Uygulanan ölçeklerden 16 tanesi geri dönmemiş ve 14 tanesi de eksik doldurulduğu için toplam 304 öğretmene ait veri çalışmaya dahil edilmiştir.

Ölçme aracı ile ilgili analizler yapılmadan önce ilk olarak veriler görsel olarak kontrol edilip anormal şekilde işaretlenen, boş bırakılan ölçek olup olmadığına bakılmıştır. Eksik doldurulan 14 ölçek çıkartılarak analizlere dahil edilmemiştir. Daha sonra olumsuz ifadeler tersine kodlanmış ve kayıp değerler kontrol edilmiş, kayıp değerler için sık kullanılan bir yöntem olan yerine ortalamayı koyma (replace with mean) işlemi yapılmıştır.

Toplam tutum puanının hesaplanmasından sonra bu puana ilişkin dağılımın normal olup olmadığı incelenmiştir. Bunun için dağılımın histogramı incelenmiş; basıklık ve çarpıklık katsayıları -1 ile +1 aralığında olması- kabul edilebilir sınırlar içinde olduğu görülmüştür. Ayrıca veri dağılımının normalite varsayımının test edilmesinde Kolmogorov-Smirnov testi kullanılmıştır. Yapılan inceleme sonucu, tüm ölçeğe ait veri dağılımının normal olduğu (Kolmogorov-Smirnov: 0,569; $p>0,05$) belirlenmiştir. Daha sonra uç değerlerin olup olmadığını belirlemek için toplam tutum puanı z puanına dönüştürülerek dağılımda -3 ile +3 puan aralığı arasında olup olmadığını belirlemek için basamakları incelenmiştir. Herhangi bir uç değere rastlanmamıştır.

Verilerin çözümlenmesinde temel bileşenler analizi kullanılmıştır. Temel bileşenler analizine ait değerlerin yorumlanmasından önce, bu analizin varsayımları olan örneklem büyüklüğünün yeterliği konusunda bilgi veren KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) değeri ve değişkenler arasında korelasyon olup olmadığını test eden Barlett Testi (Barlett Test of Sphericity) sonuçları incelenmiştir (Büyüköztürk, 2011). Ayrıca analizde faktör özdeğeri (eigenvalue) 1’den büyük olan faktörler dikkate alınmış ve faktör yüklerinin en az 0,32 (Tabachnick and Fidell, 2007) olan maddeler alınarak asıl ölçek için seçilmiştir. Elde edilen veriler SPSS.18 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir.

BULGULAR VE YORUMLAR

Ölçeğin bütünüyle ölçülmek istenen tutumu ölçmede her maddenin ölçme gücünü belirlemek için Likert tarafından önerilen iki ayrı madde analizi olan korelasyonlara dayalı analizi ve alt-üst grup ortalamalarına

dayalı madde analizi işlemleri yapılmış (Tezbaşaran, 1996) ve sonuçları tablolaştırılıp yorumlanarak aşağıda sunulmuştur.

Korelasyona Dayalı ve Alt Üst Grup Ortalamalarına Dayalı Madde Analizi Sonuçları

Ölçeğe madde seçiminde ilk olarak her bireyin tek tek her maddeye verdiği cevap puanı ile maddelerin geri kalan tümüne verdiği cevaplardan elde edilen toplam puan arasındaki korelasyon hesaplanarak madde analizi yapılmıştır. Her bir madde ile testin geri kalanı arasındaki korelasyona ait bilgiler ve her madde için, üst gruptaki cevaplayıcıların madde puanları ortalaması ile alt gruptaki cevaplayıcıların madde puanları ortalaması arasındaki farkın manidarlığı t test ile sıralanır (Tezbaşaran, 1996). Ölçek maddeleri için hesaplanan t testi sonuçları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 2: Öğretmenlik Uygulaması Dersine Yönelik Taslak Tutum Ölçeğine Ait Madde Toplam Test Korelasyonları ve Ölçekte Yer Alan Her Maddeye Ait Puan Dağılımının Alt ve Üst Gruplarına Ait Ortalamalar Arasındaki Farkın Anlamlılığına İlişkin t Testi Sonuçları.

Madde	Madde ile testin geri kalanı arasında korelasyon	Alt üst grup ortalamalarına dayalı madde analizi (t değeri)
1. Uygulama öğretmeni, yeniliklere açık, değişime hazır olmalıdır.	0,15**	4,245**
2. Öğretmen adayı sınavdayken sınıf hakimiyetinde zorlanırım.	0,15**	3,253**
3. Uygulama öğretmeni öğretmen adayını gözlemleyebilecek bilgi birikimine sahip olmalıdır.	0,19**	4,907**
4. Uygulama öğretmenliği yaparken kendi öğrencilerime zaman ayırmakta zorluk çekerim.	0,14*	3,037**
5. Uygulama öğretmeni, mesleki deneyimlerini öğretmen adayıyla paylaşır.	0,23**	4,668**
6. Uygulama öğretmenin, kişilerarası iletişim becerilerinin yüksek olması gerekmez.	0,28**	7,896**
7. Uygulama öğretmeni, öğretmen adayına rehberlik eder.	0,18**	3,686*
8. Uygulama öğretmenliği rolünü üstlenmek zordur.	0,02	2,553**
9. Uygulama öğretmenliği, mesleki deneyimin yanı sıra farklı becerileri de gerektirir.	0,24**	4,049**
10. Öğretmenlik uygulaması, öğretmen adayının olumlu mesleki tutum geliştirmesinde önemli değildir.	0,46**	7,938**
11. Uygulama öğretmeni, öğretmenlik uygulaması dersi ile ilgili gerekli bilgi ve donanıma sahip olmalıdır.	0,36**	7,090**
12. Uygulama öğretmeni olmak istemem.	0,50**	9,353**

Madde	Madde ile testin geri kalanı arasında korelasyon	Alt üst grup ortalamalarına dayalı madde analizi (t değeri)
13. Uygulama öğretmeni, kişisel ve mesleki davranışları ile çevresine örnek olmalıdır.	0,32**	6,222**
14. Uygulama öğretmenliğini müdürün baskısıyla yaparım.	0,35**	6,276**
15. Uygulama öğretmenliği yapmak bir öğretmene mesleki gelişim açısından fayda sağlamaz.	-0,44**	5,865**
16. Öğretmenlik uygulaması, öğretmen adayının mesleki gelişimi açısından önemlidir.	0,33**	5,802**
17. Uygulama öğretmeni de öğretmen adayından mesleki yenilikleri öğrenebilir.	0,32**	5,141**
18. Uygulama öğretmenliğini sırf para için yaparım.	0,30**	6,352**
19. Uygulama öğretmeni olmaktan keyif alırım.	0,44**	8,434**
20. Uygulama öğretmenliğinden elde edilen kazancın okulun masrafları için kullanılmasını istemem.	0,10	3,137*
21. Uygulama öğretmeni olmaya her zaman gönüllüyümdür.	0,49**	9,819**
22. Fakülteadaki uygulama öğretim elemanının görevini asistanı yürüttüğünde sıkıntı yaşanmaktadır.	-0,07	,102
23. Uygulama öğretmenliği, öğretmenliğin doğal bir parçasıdır.	0,43**	8,421**
24. Öğretmenlik uygulaması değerlendirme formunu doldurmak gereksiz bir iştir.	0,46**	10,099**
25. Uygulama öğretmenliğini maddi kazancı olmasa da yapmak isterim.	0,32**	6,421**
26. Öğretmen adayına ait ders gözlem formunun gözlenen her ders için doldurulması gerekmez.	0,21**	3,943**
27. Uygulama öğretmenliğinden elde edilen kazancın zümre öğretmenlerle paylaşılmasını isterim.	-0,14*	2,077
28. Öğretmenlik uygulaması değerlendirme formunu öğretmen adaylarının doldurması gerekir.	0,13*	3,681*
29. Öğretmen adayına ait ders gözlem formunda "açıklama ve yorumlar" kısmı daha önemlidir.	0,18**	3,542**
30. Öğretmen adayının düzenlediği dosya öğretmenlik uygulaması dersinde yaptığı etkinliklerin değerlendirilmesinde en önemli ölçüt olmamalıdır.	-0,00	,678
31. Uygulama öğretmeni olarak uygulama öğretim elemanı ile mutlaka görüşmek gerekir.	0,38**	9,131**
32. Fakülteadaki uygulama öğretim elemanı sık sık okula gelmemelidir.	0,18**	3,414*
33. Uygulama öğretmeni öğretmen adaylarını iyi tanımalıdır.	0,39**	8,143**
34. Fakülteadaki uygulama öğretim elemanının bu derse katkısı olduğunu düşünmüyorum.	0,36**	7,096**
35. Uygulama öğretmeni, öğretmen adayına hoşgörülü davranmalıdır.	0,32**	5,925**
36. Uygulama öğretmeni, öğretmen adayıyla fazla samimi olmamalıdır.	-0,06	,233
37. Fakülteadaki uygulama öğretim elemanının okulumuzu ziyaret etmesi gerekir.	0,46**	8,382**
38. Öğretmen adayı izin almak istediğinde hemen izin verilmelidir.	0,28**	5,049**

Madde	Madde ile testin geri kalanı arasında korelasyon	Alt üst grup ortalamalarına dayalı madde analizi (t değeri)
39. Uygulama öğretim elemanı ile en az bir kere görüşmenin gerekli olduğunu düşünüyorum.	0,29**	4,204**
40. Öğretmen adayının devam zorunluluğu olduğu dikkate alınmamalıdır.	0,39**	7,256**
41. Uygulama öğretmeni öğretmen adaylarının hepsine eşit davranmalıdır.	0,32**	5,241**
42. Uygulama öğretmeninin öğretmen adayıyla iletişiminin kuvvetli olması gerekmez.	0,41**	6,509**
43. Öğretmen adayının devamsızlık hakkını aşmamasına dikkat edilmelidir.	0,39**	6,341**
44. Değerlendirme yaparken öğretmen adayının kılık kıyafetini göz önünde bulundurmak gerekmez.	0,36**	5,510**
45. Uygulama öğretmeni öğretmen adayına karşı anlayışlı olmalıdır.	0,26**	5,206**
46. Öğretmen adayı devamsızlık için izin aldığı anda fakülteye bildirilmesine gerek yoktur.	0,17**	4,024**
47. Uygulama öğretmeni, öğretmen adayına her zaman örnek olmalıdır.	0,49**	9,306**
48. Öğretmen adayına karşı olumlu eleştirilerde bulunmak gerekmez.	0,32**	5,946**
49. Öğretmen adayının fakültedeki öğretim elemanının haberi olmadan devamsızlık yapmaması gerekir.	0,16**	5,087**
50. Öğretmen adayına karşı olumsuz eleştirilerde bulunulmamalıdır.	0,03	1,647
51. Öğretmen adayının bir öğretmen olarak kılık kıyafetine dikkat etmesi gerekir.	0,42**	7,451**
52. Öğretmen adayının iki dönemde de aynı okula gelmesi gerektiğini düşünmüyorum.	0,13*	3,291*
53. Öğretmen adayının düzenlediği dosya adayın öğretmenlik uygulaması dersinde gösterdiği gelişmelerin değerlendirilmesinde en önemli ölçüt olmalıdır.	-0,02	,452
54. Öğretmen adayı her ortamda (sınıfta, bahçede, vs.) gözlemlenmemelidir.	0,04	1,356*
55. Öğretmen adayının işlediği ders sonrası dönüt (geri bildirim) mutlaka kullanılmalıdır.	0,45**	7,136**
56. Öğretmen adayının farklı sınıflarda (1.-5. sınıf veya 6.-8. sınıf) derslere girmemesi gerekir.	0,19**	5,344**
57. Öğretmen adayının farklı okul türlerinde (YİBO, birleştirilmiş sınıflar, vb.) de staj yapması gerekir.	0,27**	5,577**
58. Öğretmen adayının farklı öğretmenleri izleyerek farklı yöntemleri görmesinin gerektiğine inanmıyorum.	0,24**	5,829**
59. Öğretmen adayı resmi yazışmalar konusunda bilgilendirilmelidir.	0,21**	4,260**

**<0,000, *<0,05

Tablo 2 incelendiğinde ölçek maddelerinden 32 tanesine ilişkin madde ile testin geri kalanı arasındaki korelasyon değerlerinin 0,30'un altında kaldığı görülmüştür. Testin yaklaşık yarısı öğretmenlerin öğretmenlik uygulaması dersine yönelik tutumları hakkında net bir bilgi vermemektedir.

Bu yüzden; 1., 2., 3., 4., 5., 6., 7., 8., 9., 15., 20., 22., 26., 27., 28., 29., 30., 32., 36., 38., 39., 45., 46., 49., 50., 52., 53., 54., 56., 57., 58. ve 59. maddelere ait korelasyon katsayıları 0,30'dan küçük olduğu için bu maddelerin nihai ölçekte yer almamasına karar verilmiştir.

Faktör Analizi

Faktör analizi, birden fazla değişkene bağlı bir değişkeni açıklamaya katkısı olan bağımsız değişkenlerin faktör yüklerini bulmada kullanılan bir yöntemdir (Turgut ve Baykul, 1992). Öğretmenlik Uygulaması dersine yönelik tutumu ölçülebilir ve gözlenebilir değişkenlerle açıklamak amacıyla alanyazın, uygulama öğretmenleri ve uzman görüşüne dayalı olarak yazılan maddelerin ampirik kanıtına ulaşmak amacı ile faktör analizi yapılmıştır. Böylece aynı yapı ya da niteliği ölçen değişkenler bir araya toplanarak ölçmenin az sayıda faktör ile açıklanmasını amaçlayan faktör analizi yaklaşımı kullanılmıştır (Büyüköztürk, 2011). Böylece, işleyen maddelerin belirlenmesi, ölçeğin faktör yapısının ortaya çıkarılması ve faktör analizinin bir “yapı geçerliliği” ölçüsü olarak kullanılabilmesi amaçlanmıştır.

59 maddeden oluşan taslak ölçek, 304 sınıf öğretmenine uygulanmış ve ölçeğe temel bileşenler faktör analizi yapılmıştır. Gerçekleştirilen faktör analizi sonucuna göre maddelerin yük değerlerine bakılarak ölçekte yer alacak maddeler seçilmiştir.

Temel bileşenler analizine ait değerlerin yorumlanmasından önce Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) Testi ve Barlett Testi kullanılarak örneklem büyüklüğünün yeterliği ve normallik varsayımı kontrol edilmiştir. KMO örneklem büyüklüğü hakkında bilgi veren bir ölçüdür, analiz sonucunda elde edilen değer 0,83'tür. Bu değer, örneklem büyüklüğünün analize devam etmek için çok iyi düzeyde olduğunu göstermektedir (Sharma, 1996). Veri setinin normallik varsayımını karşılayıp karşılamadığı ise Barlett Küresellik Testi ile kontrol edilmiştir. Elde edilen değer, veri setinin normallik varsayımını karşıladığını göstermektedir ($\chi^2 = 2231,479$; $p < 0,01$).

Yapı geçerliğinin sınanması için uygulanan temel bileşenler analizinde Varimax döndürme tekniği kullanılmıştır. Ölçekte yer alan faktörlere ait açıklanan varyans miktarı incelendiğinde, öz değeri 1,00'den büyük olan sekiz faktör olduğu görülmektedir. İlk faktör toplam varyansın %22,52'sini açıklamaktadır. Birinci faktörden sonra diğer faktörlerin toplam varyans yüzdesine yaptığı katkı azalmaktadır.

Ölçeğin KMO değeri 0,80'in üstünde ve Bartlett testi anlamlılık değeri 0,001 olarak bulunmuştur. Bu şekilde veriler üzerinde faktör analizinin uygulanabilir olduğu söylenebilir. Ölçeğin faktör yapısını ortaya

koymak için döndürülmemiş ve asal eksenlere göre döndürülmüş temel bileşenler analizi kullanılmıştır. Ölçekteki bir maddenin bir faktördeki yükü diğer faktörlerdeki yükünden 0,10 veya daha yüksek ise madde o faktörde sayılmıştır (Tavşancıl, 2010). Ölçekte kalan 27 maddeye uygulanan faktör analizi sonucunda elde edilen KMO değeri 0,84 ve Bartlett testi anlamlılık değeri ise 0,00'dır.

Çizgi grafiğine göre yüksek ivmeli, hızlı düşüşlerin yaşandığı eğitim önemli sayıda faktör sayısına işaret etmektedir. Beşinci faktörden sonra eğimin sabitlenmeye başladığı dikkat çekmektedir. Bu haliyle ölçekteki faktör sayısının beş olmasına karar verilmiştir.

Beş faktör altında toplanan maddelerin faktör yük değerleri incelenmiş ve faktör yük değeri 0,32'nin altında olan 1., 2., 3., 4., 5., 6., 7., 8., 9., 15., 20., 22., 26., 27., 28., 29., 30., 32., 36., 38., 39., 45., 46., 49., 50., 52., 53., 54., 56., 57., 58. ve 59. maddeler sırasıyla ölçekten çıkarılmıştır. Ölçek maddeleri beş faktör altında toplandığı için sosyal bilimlerde en çok tercih edilen varimax döndürme işlemi uygulanmıştır. Ölçeğe ait maddelerin faktör yük değerleri 0,334 ile 0,764 arasında değişmektedir. Beş faktör altında toplanan 27 madde toplam varyansın %47,48'ini açıklamaktadır. Temel bileşenler analizi sonucunda beş faktör altında toplanan ve ölçekte kalmasına karar verilen maddelere ait faktör yük değerleri aşağıdaki Tablo 3'te gösterilmektedir.

Maddelerin 1. faktördeki faktör yük değerleri 0,576 ile 0,795 arasında değişmektedir. Döndürme işleminden sonra ölçek beş alt boyutlu olarak görünmektedir. 1. faktörün açıkladığı toplam varyans % 22,111'dir.

Tablo 3: Ölçek Maddelerinin Asal Eksenlere Göre Döndürülmüş Temel Bileşenler Analizi Sonucundaki Faktör Yük Değerleri

Madde No	Faktör Numarası				
	1.İsteklilik ($\alpha = 0,80$)	2.İletişim ($\alpha =0,73$)	3.Değerlendirme ($\alpha =0,70$)	4.Mesleki yeterlik ($\alpha= 0,63$)	5. Gereklilik ($\alpha= 0,60$)
Gönüllülük	0,795				
Keyif alma	0,770				
Maddi kazanç	0,675				
Yapmak istememe	0,660				
Mesleğin doğal bir parçası	0,576				
Hoşgörülü olma		0,735			
Eşit davranma		0,701			
Öğretim elemanının okulu ziyareti		0,574			
Örnek model olma		0,551			
Adayı iyi tanıma		0,461			
İletişimin kuvvetli olması		0,433			
Öğretim elemanı ile görüşme		0,361			
Devamsızlık hakkını aşma			0,694		
Devam zorunluluğu			0,689		
Değerlendirmede kıyafeti ölçüt alma			0,681		
Kurallara uygun giyinme			0,644		
Adaya dönük dönüt kullanma			0,354		
Çevreye iyi örnek olma				0,715	
Bilgi ve donanıma sahip olma				0,629	
Mesleğe dönük olumlu tutum				0,544	
Mesleki yenilikleri öğrenme				0,521	
Mesleki gelişime katkı				0,426	
Müdürün baskısı					0,636
Öğretim elemanının katkısı					0,620
Para için yapma					0,570
Olumlu eleştirisi					0,449
Gereksiz olması					0,364

Ölçeğin Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı ise 0,86 olarak bulunmuştur. Buna göre ölçeğin güvenilirliğinin oldukça yüksek olduğu söylenebilir (Tavşancıl, 2010). Taslak ölçekteki maddeler ve olumluluk ve olumsuzluk durumları Tablo 4’de verilmiştir. Tablo 4’de görüldüğü gibi nihai ölçek 20 maddeden oluşmaktadır. Bu maddelerden 17’si olumlu, 10’u olumsuzdur. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 135, en düşük puan ise 27’dir.

Tablo 4: Öğretmenlik Uygulaması Dersine Yönelik Nihai Tutum Ölçeği Maddeleri.

1*		Uygulama öğretmeni, yeniliklere açık, değişime hazır olmalıdır.
2*		Öğretmen adayı sınıftayken sınıf hakimiyetinde zorlanırım.
3*		Uygulama öğretmeni öğretmen adayını gözlemleyebilecek bilgi birikimine sahip olmalıdır.
4*		Uygulama öğretmenliği yaparken kendi öğrencilerine zaman ayırmakta zorluk çekerim.
5*		Uygulama öğretmeni, mesleki deneyimlerini öğretmen adayıyla paylaşır.
6*		Uygulama öğretmeninin, kişilerarası iletişim becerilerinin yüksek olması gerekmez.
7*		Uygulama öğretmeni, öğretmen adayına rehberlik eder.
8*		Uygulama öğretmenliği rolünü üstlenmek zordur.
9*		Uygulama öğretmenliği, mesleki deneyimin yanı sıra farklı becerileri de gerektirir.
10	-(18)	Öğretmenlik uygulaması, öğretmen adayının olumlu mesleki tutum gelişirmesinde önemli değildir.
11	+(19)	Uygulama öğretmeni, öğretmenlik uygulaması dersi ile ilgili gerekli bilgi ve donanıma sahip olmalıdır.
12	-(1)	Uygulama öğretmeni olmak istemem.
13	+(20)	Uygulama öğretmeni, kişisel ve mesleki davranışları ile çevresine örnek olmalıdır.
14	-(23)	Uygulama öğretmenliğini müdürün baskısıyla yaparım.
15*		Uygulama öğretmenliği yapmak bir öğretmene mesleki gelişim açısından fayda sağlamaz.
16	+(21)	Öğretmenlik uygulaması, öğretmen adayının mesleki gelişimi açısından önemlidir.
17	+(22)	Uygulama öğretmeni de öğretmen adayından mesleki yenilikleri öğrenebilir.
18	-(24)	Uygulama öğretmenliğini sırf para için yaparım.
19	+(2)	Uygulama öğretmeni olmaktan keyif alırım.
20*		Uygulama öğretmenliğinden elde edilen kazancın okulun masrafları için kullanılmasını istemem.
21	+(3)	Uygulama öğretmeni olmaya her zaman gönüllüyümdür.
22*		Fakülteadaki uygulama öğretim elemanının görevini asistanı yürüttüğünde sıkıntı yaşanmaktadır.
23	+(4)	Uygulama öğretmenliği, öğretmenliğin doğal bir parçasıdır.
24	-(25)	Öğretmenlik uygulaması değerlendirme formunu doldurmak gereksiz bir iştir.
25	+(5)	Uygulama öğretmenliğini maddi kazancı olmasa da yapmak isterim.
26*		Öğretmen adayına ait ders gözlem formunun gözlenen her ders için doldurulması gerekmez.
27*		Uygulama öğretmenliğinden elde edilen kazancın zümre öğretmenlerle paylaşılmasını isterim.
28*		Öğretmenlik uygulaması değerlendirme formunu öğretmen adaylarının doldurması gerekir.
29*		Öğretmen adayına ait ders gözlem formunda "açıklama ve yorumlar" kısmı daha önemlidir.
30*		Öğretmen adayının düzenlediği dosya öğretmenlik uygulaması dersinde yaptığı etkinliklerin değerlendirilmesinde en önemli ölçüt olmamalıdır.
31	+(6)	Uygulama öğretmeni olarak uygulama öğretim elemanı ile mutlaka görüşmek gerekir.
32*		Fakülteadaki uygulama öğretim elemanı sık sık okula gelmemelidir.
33	+(7)	Uygulama öğretmeni öğretmen adaylarını iyi tanımalıdır.
34	-(26)	Fakülteadaki uygulama öğretim elemanının bu derse katkısı olduğunu düşünmüyorum.
35	+(8)	Uygulama öğretmeni, öğretmen adayına hoşgörülü davranmalıdır.
36*		Uygulama öğretmeni, öğretmen adayıyla fazla samimi olmamalıdır.
37	+(9)	Fakülteadaki uygulama öğretim elemanının okulumuzu ziyaret etmesi gerekir.
38*		Öğretmen adayı izin almak istediğinde hemen izin verilmelidir.
39*		Uygulama öğretim elemanı ile en az bir kere görüşmenin gerekli olduğunu düşünüyorum.
40	-(13)	Öğretmen adayının devam zorunluluğu olduğu dikkate alınmamalıdır.
41	+(10)	Uygulama öğretmeni öğretmen adaylarının hepsine eşit davranmalıdır.
42	-(11)	Uygulama öğretmenin öğretmen adayıyla iletişiminin kuvvetli olması gerekmez.
43	+(14)	Öğretmen adayının devamsızlık hakkını aşmamasına dikkat edilmelidir.
44	-(15)	Değerlendirme yaparken öğretmen adayının kılık kıyafetini göz önünde bulundurmak gerekmez.

Tablo 4 (Devamı): Öğretmenlik Uygulaması Dersine Yönelik Nihai Tutum Ölçeği Maddeleri.

45*	Uygulama öğretmeni öğretmen adayına karşı anlayışlı olmalıdır.
46*	Öğretmen adayı devamsızlık için izin aldığı fakülteye bildirilmesine gerek yoktur.
47	+(12) Uygulama öğretmeni, öğretmen adayına her zaman örnek olmalıdır.
48	-(27) Öğretmen adayına karşı olumlu eleştirilerde bulunmak gerekmez.
49*	Öğretmen adayının fakülte'deki öğretim elemanının haberi olmadan devamsızlık yapmaması gerekir.
50*	Öğretmen adayına karşı olumsuz eleştirilerde bulunulmamalıdır.
51	+(16) Öğretmen adayının bir öğretmen olarak kılık kıyafetine dikkat etmesi gerekir.
52*	Öğretmen adayının iki dönemde de aynı okula gelmesi gerektiğini düşünmüyorum.
53*	Öğretmen adayının düzenlediği dosya adayın öğretmenlik uygulaması dersinde gösterdiği gelişmelerin değerlendirilmesinde en önemli ölçüt olmalıdır.
54*	Öğretmen adayı her ortamda (sınıfta, bahçede, vs.) gözlemlenmemelidir.
55	+(17) Öğretmen adayının işlediği ders sonrası dönüt (geri bildirim) mutlaka kullanılmalıdır.
56*	Öğretmen adayının farklı sınıflarda (1.-5.sınıf veya 6.-8.sınıf) derslere girmemesi gerekir.
57*	Öğretmen adayının farklı okul türlerinde (YİBO, birleştirilmiş sınıflar, vb.) de staj yapması gerekir.
58*	Öğretmen adayının farklı öğretmenleri izleyerek farklı yöntemleri görmesinin gerektiğine inanmıyorum.
59*	Öğretmen adayı resmi yazışmalar konusunda bilgilendirilmelidir.

- * : Nihai ölçekte yer almayan maddeleri göstermektedir.
- : Nihai ölçekte yer alan olumsuz maddeleri göstermektedir.
+ : Nihai ölçekte yer alan olumlu maddeleri göstermektedir.
( ) : Nihai ölçekteki madde numarasını göstermektedir.

Ölçek geliştirme ile ilgili yayınlarda faktörlerin oluşturulmasında 0,30 ile 0,45 arasında değişen faktör yüklerinin alt kesme noktası olarak alınabileceği (Büyüköztürk, 2011) belirtilmektedir. Bu nedenle analizde, kesme noktası 0,30 olarak alınmıştır. Faktör yükü 0,30'un altında kalan 32 madde analiz sonucunda elenmiştir. Kalan maddelerden faktör yükü en yüksek olan, anlaşılır ve birbirini tekrar etmeyen 27 madde ölçekte yer almak üzere seçilmiştir. Faktör analizi sonucunda, ölçekte yer alan 27 madde, öz değeri 1'den büyük olan değişkenlere göre sınıflanarak 5 faktör altında toplanmıştır.

Birinci faktör olan İsteklilik (Gönüllülük) faktöründe, Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) değeri 0,81 olarak bulunmuştur. Bu da kullanılan verilerin faktör analizi için uygun olduğunu göstermektedir. Bu faktörün ölçeğe ilişkin açıkladığı varyans %22,11'dir. "Component Matrix" Tablosuna göre 5 maddenin (12., 19., 21., 23. ve 25. maddeler) tamamının birinci faktör yük değeri 0,576 ile 0,795 arasında değişmektedir. Bu değerler ölçeğin alt boyutunun genel bir faktöre sahip olduğunu göstermektedir.

İkinci faktör olan İletişim faktöründe, KMO değeri 0,76 olarak bulunmuştur. Bu da kullanılan verilerin faktör analizi için uygun olduğunu göstermektedir. Bu faktörün ölçeğe ilişkin açıkladığı varyans %8,234'tür. "Component Matrix" Tablosuna göre 7 (31., 33., 35., 37., 41., 42. ve 47. maddeler) maddenin tamamının birinci faktör yük değeri 0,361 ile 0,735 arasında değişmektedir. Bu değerler ölçeğin alt boyutunun genel bir faktöre sahip olduğunu göstermektedir.

Üçüncü faktör olan Değerlendirme faktöründe, KMO değeri 0,76 olarak bulunmuştur. Bu da kullanılan verilerin faktör analizi için uygun olduğunu göstermektedir. Bu faktörün ölçeğe ilişkin açıkladığı varyans %6,099'dir. "Component Matrix" Tablosuna göre 5 maddenin (40., 43., 44., 51. ve 55. maddeler) tamamının birinci faktör yük değeri 0,354 ile 0,694 arasında değişmektedir. Bu değerler ölçeğin alt boyutunun genel bir faktöre sahip olduğunu göstermektedir.

Dördüncü faktör olan Mesleki Yeterlik faktöründe, KMO değeri 0,74 olarak bulunmuştur. Bu da kullanılan verilerin faktör analizi için uygun olduğunu göstermektedir. Bu faktörün ölçeğe ilişkin açıkladığı varyans %5,738'dir. "Component Matrix" Tablosuna göre 5 maddenin (10., 11., 13., 16. ve 17. maddeler) tamamının birinci faktör yük değeri 0,426 ile 0,715 arasında değişmektedir. Bu değerler ölçeğin alt boyutunun genel bir faktöre sahip olduğunu göstermektedir.

Beşinci faktör olan Gereklik faktöründe ise, KMO değeri 0,65 olarak bulunmuştur. Bu da kullanılan verilerin faktör analizi için uygun olduğunu göstermektedir. Bu faktörün ölçeğe ilişkin açıkladığı varyans %5,302'dir. "Component Matrix" Tablosuna göre 5 maddenin (14., 18., 24., 34. ve 48. maddeler) tamamının birinci faktör yük değeri 0,364 ile 0,636 arasında değişmektedir. Bu değerler ölçeğin alt boyutunun genel bir faktöre sahip olduğunu göstermektedir.

Faktör analizi sonucunda, uygulama öğretmeni yeterlilik ölçeğine ilişkin elde edilen alt boyutlar aşağıdaki şekilde isimlendirilmiştir:

- A. İsteklilik: 5 maddeden oluşmaktadır.
- B. İletişim: 7 maddeden oluşmaktadır.
- C. Değerlendirme: 5 maddeden oluşmaktadır.
- D. Mesleki Yeterlik: 5 maddeden oluşmaktadır.
- E. Gereklik (Gerekli Görme): 5 maddeden oluşmaktadır.

Güvenilirlik analizi sonuçları incelendiğinde ölçeğin toplam Cronbach alpha iç tutarlılık katsayısı değeri 0,86 olarak hesaplanmıştır. Alt

boyutlara ilişkin güvenilirlik analizi sonuçları incelendiğinde ise İsteklilik için $\alpha=0,80$, İletişim için $\alpha=0,73$, Değerlendirme için $\alpha=0,70$, Mesleki Yeterlik için $\alpha=0,63$, Gereklilik için $\alpha=0,60$ olarak bulunmuştur.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu çalışmada 304 Öğretmene uygulanan Öğretmenlik Uygulaması Dersine yönelik 59 maddelik taslak tutum ölçeğinden 27 maddelik nihai bir ölçek oluşturulmuştur. Bu maddelerden 17'si olumlu, 10'u olumsuzdur. Ölçekte kalan 27 maddeye uygulanan faktör analizi sonucunda ölçekteki maddelerin 5 alt boyutta toplandığı görülmüştür. Yapılan analizler sonucunda elde edilen ölçeğe ait Cronbach alpha güvenilirlik katsayısı değeri 0,86 olarak bulunmuştur. Buna göre ölçeğin güvenilirliğinin oldukça yüksek olduğu söylenebilir (Tavşancıl, 2010).

Öğretmenlik uygulaması ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde okul yönetiminin ve uygulama öğretmenlerinin öğretmen adaylarına yeterince destek olmadığı (Koç ve Yıldız, 2012; Smith ve Lev-Ari, 2005); uygulama etkinlikleri sürecince öğretmen adaylarına mesleki deneyim kazanabilecekleri yeterli öğrenme ortamlarının sağlanmadığı (Hacıoğlu, 1990; Yıldız, 2002); öğretmen adaylarının kendilerini ders öğretmenlerinden daha az yeterli bulduğu (Hacıoğlu, 1990), öğretmen adaylarının gerekli denetiminin ve değerlendirilmesinin eksik kaldığı (Davran, 2006; Hacıoğlu, 1990; Sevim, 2002) bulguları göze çarpmaktadır.

Uygulama öğretmenlerinin ise öğretmen adayının planlama, araç gereç hazırlama konusunda yardımcı olmadığı (Davran, 2006; Gökçe ve Demirhan, 2005), öğretmen adayına pekiştireç vermediği (Gökçe ve Demirhan, 2005); değerlendirme sonuçları hakkında dönüt verme konusunda yeterli olmadığı (Gökçe ve Demirhan, 2005; Paker, 2005), uygulama öğretmeni seçiminde duyarlı davranılmadığı (Davran, 2006; Sevim, 2002; Yıldız, 2002) görülmektedir. Bununla birlikte bazı araştırmalarda uygulama öğretmenlerinin uygulama çalışmaları sırasında öğretmen adaylarını yönlendirdikleri görüşünde sonuçlar rapor edilmektedir (Gökçe ve Demirhan, 2005; Kocatürk, 2006).

Yıldız'ın (2006) yapmış olduğu çalışmada ise uygulama okulu ile fakülte arasında yeterli koordinasyon olmadığı, uygulama öğretmenlerinin okul deneyimi dersi hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Bu durumu gidermeye dönük Azar (2003) ve Şahin (2003)'in yapmış olduğu çalışmalarda Okul Deneyimi-I, Okul Deneyimi-II ve Öğretmenlik Uygulaması derslerinin daha sağlıklı yapılması için paydaşların

kendi aralarında daha iyi iletişim kurmalarının zorunlu olduğunu ve uygulama okullarında görev alan personele konu ile ilgili bir hizmet içi eğitim veya seminer düzenlenmesinin faydalı olacağı sonuç ve önerilerine ulaşılmıştır.

Mevcut çalışmalar daha çok öğretmen adaylarının görüşlerini almaya dönük öğretmenlik uygulaması ve okul deneyimi derslerinin geliştirilmesine katkı sağlaması amacıyla yaptıkları uygulama, uygulama öğretmenleri ve uygulama öğretim elemanlarına yönelik tutumun belirlenmesi için yapılmıştır (Aytaç, 2010; Katrancı, 2008; Sağ, 2008). Geliştirilen tutum ölçeği kullanılarak uygulama öğretmenlerinin öğretmenlik uygulaması dersine yönelik tutumları belirlenebilir. Yapılacak bu çalışmalar; uygulama öğretmenlerinin öğretmenlik uygulaması dersine yönelik tutumlarını, daha sağlıklı bir şekilde belirleme açısından önem taşımaktadır. Sonuç olarak geliştirilen ölçekte bulunan yapıların başka çalışmalarla da desteklenmesi önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Ayas, A., Akdeniz, A.R., Baki, A., Çepni, S., vd. 2006. *Kuramdan uygulamaya Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması*. (Ed. N. Yiğit). Trabzon: Üçyol Kitabevi.
- Aytaç, A., 2010. *Öğretmenlik Uygulaması dersi kapsamında uygulama öğretim elemanlığının değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Burdur.
- Azar, A., 2003. Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması derslerine ilişkin görüşlerin yansımaları. *Milli Eğitim Dergisi*, 159, 181-194.
- Baştürk, M. ve Kızılkaya, S., 2003. *Okul uygulamaları el kitabı*. Atatürk Üniversitesi, Eğitim Fakültesi. Erzurum.
- Büyüköztürk, Ş., 2011. *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı* (10. Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Canakay, E. U., 2006. *Müzik Teorisi dersine ilişkin tutum ölçeği geliştirme*. Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu Bildirisi, 26-28 Nisan 2006, Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Denizli. Web: <http://www.muzikegitimcileri.net/bilimsel/bildiri/pamukkale/E-Canakay.pdf>

- Davran, E., 2006. *İlköğretim kurumlarındaki öğretmenlik uygulamasının öğretmen adaylarının öğretmenlik yeterliliklerini kazanmaları üzerindeki etkisi (Van ili örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Van.
- Evertson, C.M. & M.W. Smithey, 2000. Mentoring effects on protégés' classroom practice: An experimental field study. *The Journal of Educational Research*, 93(5), 294-304.
- Giebelhaus, C. & Bowman, C. L., 2002. Teaching mentors: Is it worth the effort? *The Journal of Educational Research*, 95(4), 246-254.
- Gökçe, E. ve Demirhan, C., 2005. Öğretmen adaylarının ve ilköğretim okullarında görev yapan uygulama öğretmenlerinin öğretmenlik uygulaması etkinliklerine ilişkin görüşleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 38(1), 43-71.
- Gündüz, N. ve Sunay, H., 2007. Türkiye'de beden eğitimi ve spor öğretmeni adaylarının öğretmenlik uygulaması dersinin etkinliğine ilişkin görüşleri, *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 339, 28-38.
- Hacıoğlu, F., 1990. *Öğretmenlik Uygulaması Modeli*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Hsu, S., 2005. Help-seeking behaviour of student teachers. *Educational Research*, 47(3), 307-318.
- Kalaycı, Ş., 2010. *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri*. Ankara: Asil Yayınları.
- Katranç, M., 2008. *Öğretmenlik uygulamasında uygulama okulu koordinatörleri ve uygulama öğretmenlerinin görev ve sorumluluklarını yerine getirme düzeyleri (Kırıkkale ili örneği)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Kırıkkale.
- Kiraz, E., 2001. Aday Öğretmen-Rehber Öğretmen Etkileşimi: Mesleki Gelişimde Diğer Boyut, *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5, 85-92.
- Kiraz, E., 2002. Öğretmen adaylarının hizmet öncesi mesleki gelişiminde uygulama öğretmenlerinin işlevi. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama*, 1(2), 183-196.

- Kiraz, E., 2003. Uygulama öğretmeni yeterlilik ölçeği: Ölçü aracı geliştirme örneği, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(4), 387-398. Web: http://www.tebd.gazi.edu.tr/arsiv/2003_cilt1/sayi_4/387-400.PDF
- Kocatürk, F., 2006. *Okul Deneyimi II Dersi İle İlgili Uygulama Öğretim Elemanlarının, Uygulama Öğretmenlerinin ve Öğretmen Adaylarının Görüşleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Koç, C. ve Yıldız, H., 2012. Öğretmenlik uygulamasının yansıtıcıları: günlükler. *Eğitim ve Bilim*, 37(164). 223-236.
- Manafı, M., 2000. Reflections on field experience. *Phi Delta Kappan*, 82(4), 307-309.
- Paker, T., 2005. Öğretmenlik Uygulamasında Öğretmen Adaylarının Uygulama Öğretmeni ve Uygulama Öğretim Elemanının Yönlendirmesiyle İlgili Karşılaştıkları Sorunlar. *XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi*, 1, 617-620.
- Sağ, R., 2008. The expectations of student teachers about cooperating teachers, supervisors and practice schools. *Eğitim Araştırmaları-Eurasian Journal of Educational Research*, 32, 117-132.
- Sevim, S., 2002. *Eğitim fakültesi-uygulama okulu işbirliği kapsamında yürütülen öğretmenlik uygulaması ve uygulamada karşılaşılan güçlükler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü. Trabzon.
- Sharma, S., 1996. *Applied multivariate techniques*. J. Wiley & Sons Inc., New York.
- Smith, K., Lev Ari, L., 2005. The place of the practicum in pre-service teacher education: The voice of the students. *Asia Pasific Journal of Teacher Education*, 33(3), 289-302.
- Şahin, Ç., 2003. *Eğitim fakültelerindeki Öğretmenlik Uygulaması dersinin öğrenme-öğretme süreci açısından değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Erzurum.
- Tabachnick, B. G., Fidell, L.S., (2007). *Using multivariate statistics* (5th ed.). Boston: Pearson Education.
- Tavşancıl, E., 2010. *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi* (4. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

- Tezbaşaran, A., 1996. *Likert tipi ölçek geliştirme kılavuzu*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği.
- Turgut, M.F. ve Baykul, Y., 1992. *Ölçekleme teknikleri*. Ankara: ÖSYM Yayınları.
- Yıldız, E., 2002. *Okul Deneyimi-I ve Okul Deneyimi-II derslerinin değerlendirilmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Yıldız, H., 2006. *YÖK/Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi kapsamında yer alan Okul Deneyimi II etkinliklerinin değerlendirilmesi (Sivas Cumhuriyet Üniversitesi örneği)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- YÖK, 1998. Eğitim fakülteleri öğretmen yetiştirme lisans programları. Ankara.

Başvuru: 14.5.2012

Yayına Kabul: 15.11. 2012